

A1920/UKK

Framlagt av Utskottet för kunskap och kultur i Norden
Behandlas i Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Utskottsförslag om forskningspolitisk redogörelse

Förslag

Utskottet för kunskap och kultur i Norden föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att presentera en forskningspolitisk redogörelse med fokus på de nordiska forskningssamarbetets prioriteringar och innehåll

Bakgrund

De nordiska forskningsministrarna i Ministerrådet för undervisning (MR-U) har enligt Samarbetsprogrammet för utbildning och forskning, 2019 - 2023, ambitionen att Norden ska utveckla sig till en globalt ledande kunskapsregion genom följande teman:

1. Understøtte multidisciplinært og tværsektorielt forskningssamarbejde mellem nationale og nordiske forskningsfinansieringsorganer.
2. Fremme forskningssamarbejdet inden for potentielt excellente forskningsområder, inklusive strategisk betydningsfulde områder hvor en fælles nordisk satsning er nødvendig for at bygge en forsknings- og uddannelseskompetence af international kvalitet og styrke.
3. Fremme samarbejde om og fælles anvendelse af forskningsinfrastruktur i Norden.
4. Bidrage til styrket mobilitet, forskeruddannelse og -netværk blandt andet for yngre forskere.
5. Bidrage til styrket forskningspolitik i landene gennem forskningspolitisk videnudveksling og erfaringsudveksling.

I arbetet med att genomföra den övergripande målsättningen har MR-U institutionen NordForsk. NordForsks verksamhet med att främja det nordiska forskningssamarbetet bygger på det anslag institutionen får från Nordiska ministerrådet samt de medel från de nationella forskningsråden som de forskningsinsatser som NordForsk initierar, genererar. För 2022 är anslaget från Nordiska ministerrådet drygt 108 miljoner DKK. NordForsks strategiska mandat från 2017, som är beslutat av Ämbetsman-

nakommittén för utbildning och forskning i december 2016, slår fast att NordForsk ska säkerställa att de nationella aktörerna bidrar tillsammans med en summa som är minst dubbelt så stor som den som kommer från NordForsks budget (1/3 NordForsk, 2/3 nationell finansiering).

NordForsks syfte, enligt mandatet, är att vara ett samarbetsorgan mellan nationella forskningsfinansierande organ. NordForsk ska vidare utforma forskningsinitiativ utifrån de nationella forskningsfinansierande organens prioriteringar. Detta kan leda till, vilket Nordiska rådets kontrollkommitté har påpekat i en rapport om institutionen, att även om en betydande del av NordForsks budget kommer från Nordiska ministerrådet har både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet begränsad möjlighet till inflytande över vilka forskningsområden som medlen används till. Kontrollkommittén menar dock samtidigt att det finns en risk för att ministerrådets och rådets övergripande prioriteringar inte resulterar i forskningsprogram om det inte finns nationell uppbackning från forskningsråden.

De nordiska utbildnings- och forskningsministrarna (MR-U) presenterade den senaste forskningspolitiska redogörelsen på Nordiska rådets session 2017. Redogörelsen var teknisk till sin natur och beskrev hur det forskningspolitiska samarbetet var organiserat vilket var välkommen kunskap för rådet. Nordiska rådet önskar nu en redogörelse som är mer en uppföljning av den bilaga till redogörelsen från 2017 som NordForsk bidrog med. Det vill säga en redogörelse som är mer fokuserad på innehållet i forskningssamarbetet snarare än hur samarbetet är organiserat.

Redogörelsen bör ge svar på följande frågor:

- Vad krävs för att Norden ska uppfylla ambitionen om att vara en globalt ledande kunskapsregion?
- Vilka prioriteringar har NordForsk gjort de senaste åren?
- Vilka prioriteringar gör NordForsk de kommande åren? Hur arbetar NordForsk för att fånga upp relevanta forskningsteman i de nordiska länderna och i Europa utan att överlappa det som görs nationellt och inom ramen för EU?
- Hur definierar och arbetar NordForsk med begreppet Nordisk nytta i förhållande till utlysningar och utvärderingar av forskningsinitiativ?
- Hur bidrar NordForsks arbete till att Vision 2030 uppfylls? Finns det en överensstämmelse mellan målsättningarna i Vision 2030 och de målsättningar som finns nationellt, genom de nationella forskningsråden, för det nordiska forskningssamarbetet?
- Hur bidrar NordForsks arbete till att uppfylla FN:s hållbarhetsmål?
- Hur kompletterar NordForsks forskningsprogram EU:s forskningsprogram?
- Vilka för- och nackdelar ser NordForsk med politiskt inflytande kontra armslängdsavstånd när det gäller forskningsinitiativ? Finns det behov av justeringar eller kompletteringar så att både forskningsfältets, medborgarnas och den politiska nivåns behov tillgodoses?
- Hur kopplas det nordiska samarbetet om forskning, innovation och näringsliv samman? Beskrivningen kan exemplifieras genom samarbetet mellan NordForsk, Nordisk Innovation och Nordisk Energiforskning?

- Hur ser samarbetet ut mellan NordForsk och övriga sektorer i Nordiska ministerrådet? UKK efterlyser konkreta exempel på samarbeten och vilka utmaningar och potential som ett samarbete med övriga sektorer, förutom med MR-U, har.
- När NordForsk MR-U:s målsättning om 2/3 finansiering från de nationella forskningsråden? Bidrar alla länder med finansiering i förhållande till hur stora de är och är alla länder lika aktiva i samband med utlysningar av forskningsinitiativ?
- NordForsks styrelse ska enligt dess stadgar vara ett policyskapande/policyrådgivande organ till MR-U. Hur definieras detta uppdrag och vilka uttryck tar det?
- Hur fungerar det nya finansieringsinstrumentet för universitetssamarbete där de fyra samarbetsorganen NORDITA, NIFS, NIAS, NORDVULK kan söka medel?
- På vilket sätt förmedlas forskningsresultaten från det nordiska forsknings-samarbetet så att beslutsfattare och allmänhet bäst kan ta del av dem och vilken förbättringspotential finns inom detta område?

Utskottets synpunkter

NordForsk är en av Nordiska ministerrådets viktigaste institutioner som ska bidra till att nordiska ministrar och parlamentariker kan fatta informerade beslut baserade på fakta. NordForsk är även en viktig institution för de enskilda nordiska länderna vilket tar sig uttryck i att länderna var för sig ska bidra med 2/3 av de olika forskningsprojektets budgetar. Nationell förankring säkras även genom att NordForsks styrelse, som utnämns av Nordiska ministerrådet, består av ledamöter från de nationella forskningsråden och att NordForsk har ett rådgivande organ, NORDHORCS, bestående av direktörerna i de nationella forskningsråden.

Att NordForsk är särdeles viktig för Nordiska rådet visade sig också i budgetkompromissen för 2022 års budget där 4,45 miljarder DKK sattes av till ett forskningsinitiativ om Covid-19 och samhällssäkerhet. UKK ser fram emot att ta del av forskningsresultaten när dessa föreligger.

Som ovan nämnt presenterade Nordiska ministerrådet den senaste forskningspolitiska redogörelsen 2017. Utskottet för kunskap och kultur önskar nu en redogörelse som är mer fokuserad på innehållet i det nordiska forsknings-samarbetet.

Danish Technological Institute har på MR-U/ÄK-U:s uppdrag utvärderat NordForsk. I rapporten som presenterades under 2022 konstateras bl.a. att:
"Our overall conclusion is that NordForsk's organisational performance has been excellent since 2018. NordForsk has complied with the principles adopted by the Nordic Council of Ministers for Education and Research in 2018 by renewing its portfolio, making funding instruments more flexible and adapting its operations even more to the countries' priorities through the Open Invitation mechanism.

NordForsk has become more agile and flexible and thus more relevant for the Nordic countries. Since 2018, NordForsk has to a large extent met the research funders' expectations. We see increased flexibility in both financing of and instrumentation in programmes."

Utvärderarna ger också ett antal rekommendationer bl.a.: tydliggör NORDHORCS roll i förhållande till NordForsks styrelse; tydliggör i NordForsks strategiska mandat att forskning som NordForsk stöder ska bidra till uppfyllandet av vision 2030; tydliggör och kommunicera begreppet Nordisk nytt i relation till utlysningar och utvärderingar av forskningsprojekt som är stödda av NordForsk; öka ambitionen vad gäller strategisk kommunikation i relation till Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet.

Utskottet för kunskap och kultur ser fram emot att få information om hur utvärderingens rekommendationer ska följas upp.

Utskottet förväntar att den efterfrågade redogörelsen presenteras på Nordiska rådets session 2023.

Reykjavik, den 7. September 2022

<i>Anne Kristine Linnestad (H)</i>	<i>Kathrine Kleveland (Sp)</i>
<i>Aron Emilsson (SD)</i>	<i>Lars Mejern Larsson (S)</i>
<i>Camilla Gunell (ÅSD)</i>	<i>Mikko Kinnunen (cent)</i>
<i>Edmund Joensen (sb)</i>	<i>Minna Reijonen (saf)</i>
<i>Heidi Viljanen (sd)</i>	<i>Outi Alanko-Kahiluoto (gröna)</i>
<i>Helge André Njåstad (FrP)</i>	<i>Veronika Honkasalo (vänst)</i>
<i>Henrik Møller (S)</i>	<i>Ville Kaunisto (saml)</i>
<i>Jette Gottlieb (EL)</i>	